

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

De Calígula a Trump

El populisme i la conspiranoia no són malalties polítiques modernes. Són més velles que l'anar a peu. Són consubstancials al poder. Igual que quan ens fem ancians tenim molts números de la rifa per perdre el cap, a moltes persones que assoleixen el poder els passa el mateix: deixen de tocar de peus a terra i s'acaben comportant com déus capriciosos. Com més poder, més perill. El cas del tercer emperador romà, Calígula, que va viure entre els anys 12 i 41, respon a aquest patró. Almenys, així ens ha arribat a través de les fonts històriques de Suetoni i Tàcit. Ara podem gaudir en català del text que li va dedicar el primer, en una traducció d'Alexandra de Riquer i Ignasi X. Adiego per a l'editorial Adeviara.

Gai Juli Cèsar August Germànic (aquest era el seu nom) ha acabat encarnant la imatge d'un governant monstruós, mentalment inestable. Va arribar a emperador contra pronòstic. El seu oncle i antecessor, Tiberi, després de manar assassinar la mare i els germans de Calígula (anys abans sembla que ja havia enverinat el pare de Calígula, Germànic), el va fer cridar a Capri quan tenia 19 anys i el va mig adoptar. Un Calígula teatral i sol·lícit va saber amagar la por i l'odi cap al seu mentor. Suetoni insinua que, al final, ell mateix podria haver consumat la mort de Tiberi amb les pròpies mans.

Aquests precedents explicarien la psicologia del personatge. En qualsevol cas, les seves primeres passes com a emperador es van caracteritzar per l'afany de ser estimat, de manera que d'entrada va indultar els condemnats i exiliats per Tiberi i va anul·lar totes les acusacions. Va condonar deutes i indemnitzar moltes persones per danys diversos causats pel seu predecessor. Va fer donacions al poble i va convidar senadors i cavallers a banquetes opípars. En fi, com es pot veure, populisme de manual.

Però gairebé sense solució de continuïtat, aviat aquell jove emperador va començar a mostrar la seva autèntica cara. Desvergonyit, incestuós (amb les germanes), cruel, capriciós, envejós, extravagant, malgastador i disbauxat, el seu curt regnat, que no va arribar a quatre anys, es va convertir en un malson, en un desgovern, humiliant els senadors, creant imposts insòlits per a tot, cometent to-

ta mena de crims atroços i absurds. Quan va morir la seva germana Drusilla, per qui sentia una predilecció extrema, "va decretar un període de dol oficial, durant el qual es castigava amb la mort riure, banyar-se, sopar amb els pares, l'esposa o els fills", escriu Suetoni. Tots els seus familiars van acabar sent "recompensats amb una mort cruel", anota.

Ala seva àvia Antònia, quan un cop intentava fer-lo entrar en raó, li va etzibar: "Recorda que m'és permès tot i contra tots". I així es va comportar fins al final. Segons el seu biògraf, la seva inestabilitat mental estava arrelada en dos defectes oposats: "D'una banda, una enorme temeritat i, de l'altra, una por excessiva". Les seves filles i fòbies les seguia fins a perdre el seny. Alt i malgirbat, tenia una extraordinària facilitat de paraula, "sobretot si havia de parlar contra algú". Els seus deliris i abusos el van acabar perdent, assassinat per la seva mateixa guàrdia pretoriana. Tenia 29 anys. També van ser mortes la dona i la filla, que tenia quatre anys.

El va succeir Claudi, el seu oncle tartamut, a qui Calígula havia conservat la vida "només per burlar-se d'ell". Va resultar molt més sensat, i per descomptat menys populista i conspiranoic, de manera que amb ell l'imperi va florir i expandir-se, amb la conquesta, entre d'altres, de Britània. Però aquesta ja és una altra història. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Junil a les terres dels bàrbars

JOAN-LLUÍS LLUÍS / Club Editor
290 pàgines i 19,95 € 10/21

[2] Mai

KEN FOLLETT
Rosa dels Vents
800 pàgines i 24,90 € -/12

[3] Ai, William!

ELIZABETH STROUT
Edicions de 1984
256 pàgines i 18,90 € 4/2

[4] Terres mortes

NÚRIA BENDICHO GIRÓ
Anagrama
184 pàgines i 16,90 € 2/51

[5] Nosaltres, els sense nom

JOAN GARCIA OLIVER / La Campana
416 pàgines i 19,90 € -/2

NO-FICCIÓ

[1] Pandèmia i postveritat

JORDI PIGEM
Fragmenta
144 pàgines i 15,50 € 1/8

[2] Causa general

JORDI PANYELLA
Angle Editorial
560 pàgines i 21,90 € 5/2

[3] Rússia, l'escenari més gran del món

MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € 2/15

[4] Troba la teva persona vitamina

MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Columna
320 pàgines i 19,90 € 10/17

[5] Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou

CARME JUNYENT / Eumo
264 pàgines i 20 € 4/21

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Violeta

ISABEL ALLENDE
Plaza & Janés
400 pàgines i 22,90 € -/1

[2] La bestia

CARMEN MOLA
Planeta
544 pàgines i 22,90 € 1/13

[3] Love song

CARLOS ZANÓN
Salamandra
352 pàgines i 22,90 € 2/3

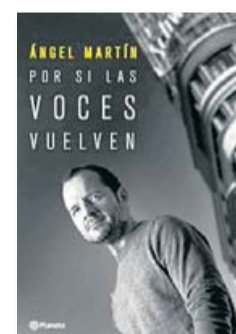
[4] Nunca

KEN FOLLETT
Plaza & Janés
840 pàgines i 24,90 € 6/12

[5] La cuenta atrás para el verano

LA VECINA RUBIA / Cúpula
416 pàgines i 17 € 4/17

NO-FICCIÓ

[1] Por si las voces vuelven

ÁNGEL MARTÍN / Planeta
256 pàgines i 17 € 1/11

[2] Encuentra tu persona vitamina

MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 4/23

[3] Cómo hacer que te pasen cosas buenas

MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
232 pàgines i 19,90 € 7/173

[4] Pandemia y posverdad

JORDI PIGEM
Fragmenta
144 pàgines i 16,50 € 3/8

[5] Cinco inviernos

OLGA MERINO
Alfaguara
272 pàgines i 18,90 € -/2

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

¿De la seva part, de part seva, al seu favor o a favor seu?

No hem de dir "de la meva part" –seria un calc del castellà– sinó "de part meva" en frases del tipus "Li dius de part meva que arribaré tard", en què *de part meva* vol dir *en nom meu*. Per contra, sí que és bo en català "Per la meva part, no tinc res més a dir", en què *per la meva part* vol dir *pel que es refereix a mi*. En aquest cas, també podríem dir *per la meva banda* i *per part meva*; seria, en canvi, una ultracorrecció de *la meva part/banda* i inadmissible *per banda meva*. Són frases que evidencien que no sempre és fàcil saber quan podem avantposar el possessiu davant certs mots. Per exemple: és bo igual *al meu parer* que *a parer meu*, tenir algú *al teu càrrec* o *a càrrec teu*, anar *al seu favor* o *a favor seu*? Amb el DIEC2 a la mà sembla que sí, que aquí el possessiu es pot avantposar

o oposar, si bé posposat sona millor, més genuí. Sorpren, en aquest sentit, que el DIEC2 defineixi *guanyar-se les voluntats* com "disposar la gent al seu favor" (i no "a favor seu").

El mateix dubte se'ns planteja quan els mots en qüestió són adverbis com ara *davant* o *darrere*. Tenim molt clar que és bo "És darrere seu". Però no sembla que sigui incorrecte "És al seu darrere". El DIEC2 manté la definició manuscrita que Fabra fa de *lema*: "Argument o tema d'una composició que es posa al seu davant

TENIM CLAR QUE ÉS BO "ÉS DARRERE SEU", PERÒ NO SEMBLA QUE SIGUI INCORRECTE "ÉS AL SEU DARRERE"

com a títol o introducció". Enfront d'aquest exemple, hi ha 73 "davant seu". Si passem d'adverbis com *davant* o *darrere* al sintagma *al costat*, trobem que al DIEC2 hi ha tres "al seu costat" i cap "al costat seu".

Tornant a *de part de*, un dubte que la norma no aclareix és si aquesta locució pot significar *a favor de*. Jo veig possible i correcta la frase "S'ha posat de part meva" (no ho seria, en canvi, "S'ha posat de la meva part"), però el DIEC2, el GDLC i el DCVB es limiten a definir *de part de* com a "en nom de" i se separen així del DRAE, que també diu que vol dir "a favor de". Ve en auxili meu –o en el meu auxili– la Bíblia (1r Ma 10, 71): "Si tan segur estàs de les teves forces, baixa a mesurar-te amb nosaltres a la plana, que jo tinc de part meva la força de les ciutats". ♦♦